nika ärakirjale peale kirjutanud. Tõeliselt on vanem liivi riimikroonika (nii nimetatud vahetegemiseks selle ja Barth. Hoeneke (vt.) noorema riimikroonika vahel) koostatud 1290. a. ümber Liivimaal ühe tundmata Saksa ordu rüütelvenna ehk »teenri« (»Diener«) poolt. N. n. kesk-saksa (Tüüringenis, Hessenis kujunenud) murdes käsitleb ta 12 017 värsis ainet »kuidas ristiusk Liivimaale on tulnud«, alates fantastilisest Liivimaa »leidmise« aastast 1143 kuni suveni 1290. Esimeste aastakümnete sündmused, millede kirjeldamisel Läti Henriku kroonika kasutamata jäänud, on juba täitsa legendaarselt moonutatud; alles XIII a. s. 40. aa., mil kroonika toetub peale suusõnalise traditsiooni ka kirjalikele, nüüd mitte enam säilinud allikaile (ordumeistrite ja Liivimaale tulnud ning seal langenud orduvendade nimestikud, vahest ka Tartu annaalid, üksikud ürgkirjad), muutub käsitlus usaldatavaks, ja alates a. 1280 oli autor ise suurema osa nüüd juba üksikasjaliselt kirjeldatud sündmuste pealtnägija. Tema sümpaatiad kuuluvad täitsa Saksa ordule, selle kõrval (tol ajal veel Taani-) Eestimaale; vaimulikkude maaisandate osa jääb tagaplaanile. Riimikroonika ei esita mingit misjoni- või kiriku-ajalugu, vaid ordu sõjakäikude kirjelduse, mis osadesse jaguneb Liivimaa ordumeistrite valitsusaegade järele (ainult 3 kohas nimetatakse kristliku ajaarvamise aasta-arvusid: 1143, 1279, 1290). Tolleaegsele situatsioonile vastavalt on esikohal sõjakäigud lõunasse, kuralaste, semgallide, leedulaste vastu, kuid pikemad episoodid puudutavad ka eestlaste maa-ala. Kõik tolle vallutamis-ajajärgu teod sünnivad seejuures krooniku silmis Jumala tahtmisel, kuid kiriklik fanatism on talle siiski võõras; ta elab sõjakas-rüütellikus mõtteilmas ja suudab seepärast hinnata ka paganliste vaenlaste vahvust ning tunnustavalt kirjeldatud sõjalisi saavutusi. Samal põhjusel mainib ta meeleldi topograafilisi ning kultuur-ajaloolisi üksikasju ja toob teateid Balti rahvuste olukorrist — kuivõrt see kõik suhtub võitlusse ja sõjapidamisse. Üldiselt ilma teadliku, tahtliku tõemoonutuseta kirjutatud, on riimikroonika XIII a. s. teise poole jaoks ülivääruslik allikas, millele seni ei leidu võrdset. Kirjandusliku teosena on ta veel suguluses rüütli-eepikaga, osutab aga siiski puudulikus kompositsioonis, eepilise kunsti vahendite vähesuses, juba lahkuminekut õue-kunstluule kindlaist traditsioonest, mida huvi aine kui niisuguse vastu üle kaalub.

Vanemat liivi riimikroonikat kasutatakse allikana mitme hilisema ajaloo-kirjaniku poolt (m. s. ka Hermann Wartberge, Bremeni kronistid, Preisi kõrgmeistri kroonikad, Balthasar Russow, Joh. Renner), välja arvatud Heinr. v. Tiesenhausen, ehk küll hiljemini Alnpechile kuuluv käsikiri veel 1539 oli Tiesenhausenite omandus. — Ainsamat korralikumat teksti 2 säilinud käsikirja najal esitab Leo Meyeri väljaanne (Paderborn, 1876, keelelise glossaariga), millel siiski igasugune kronoloogiline ja asikommentaar puudub. Seepärast oleks uus väljaanne vajalik.

Kirjandus riimikroonika üle: Winkelmann[II] nr. 4864 ja Potthast, *Bibl. hist. medii aevi*, 1896, lk. 960 j. Vrdl. peale selle P. Ecke diss. 1910 ja selle juurde N. Busch, SB Riga, 1911, lk. 7 jj. *L. A.*

ALTERMANN, Theodor, näitleja, sünd. 12. XI 1885 Kose klk. Ristil, õppis Tallinna 2-kl. linnakoolis ja kaubandusl. kursustel, oli »Virulase« talituses ja mujal raamatupidajaks; esines 1901. a. esimest korda kooli laval, teotses hiljemini »Estoonias« tolleaegse näitejuhi Thali ja saksa näitetrupis Duve juhatusel; viibis mitmel puhul lühemat aega välismaal, kust tagasi tulles jälle töötas »Estoonia« laval näitlejana ja näitejuhina kuni oma varase surmani 19. III 1915. — A.-i tegevuse esimesel ajajärgul (1901—06) näeme kõigis tema kujudes imitatsiooni; need on A.-i õpiaastad. Teise perioodi A.-i loomingus moodustavad aa. 1906—11, mil võib märgata näitleja loova anni kasvu. 3. IX 1906 avati »Estoonia« kutseline teater, kus P. Pinna ühes A.-iga olid algatajad ja kandvad jõud. 1907. a. esineb A. esimest korda näitejuhina (K. Laufsi »Meeletu mõtte« lavastamisel) ja jääbki sellest ajast »Estoonia« teiseks näitejuhiks. A.-i tolleaegseist tähtsamaist osadest mainitagu Hlestakov (Gogoli »Revidendis«) ja Boris Godunov (»Ivan Julma surm«) — 1908./09. a., ning nimiosa »Othellos« — 1910./11. a. — A.-i ande amplituud polnud väga laiaulatuslik, kuid armastaja osades pole seni ükski eesti näitleja loonud paremaid kujusid. A.-i iseloomustavaks jooneks oli võimas nüansseerimine, millega ta eriti lühemais dialooges saavutas teravuse ja elegantsi. Peapuuduseks A.-i loomingus tuleb pidada ta lihtsustamiskalduvust osade iseloomustamisel. — Aa. 1911—13 viibis A. Saksamaal, suuremalt jaolt töötades Esseni »Rahvateatris« ja selle kõrval õppides Berliinis kõnemeistri dr. Milani juures ning täiendudes näitejuhatuses. Peale kodumaale tagasipöördumist algab Hamleti osaga »Estoonia« uue teatrihoone avamisel sügisel 1913 A.-i tegevuse viimne ajajärk, mil ta oma loomingu haritipuni tõuseb. Hamleti osa sai A.-i suurteoseks, kuid ka luigelauluks. See osa oli üksikloomuliselt välja töötatud ja mõjus tervikuna, kuigi interpretatsiooni üle võiks vaielda; osa oli ühtlasi kunstiliselt hingestatud ja usutav, elav